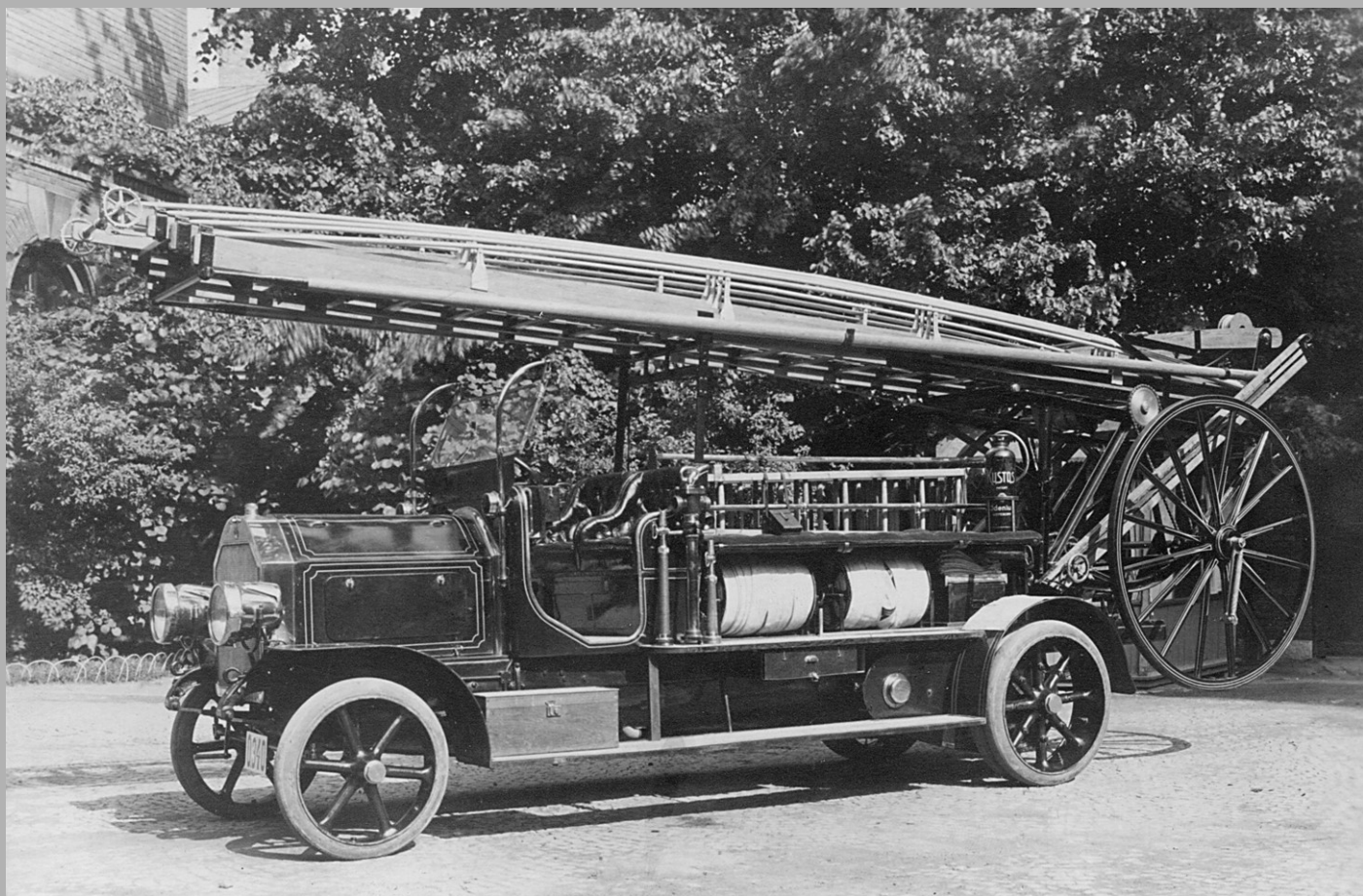




Den första brandautomobilen, en Scania-Vabis, 1914

Automobilen gör sitt intåg

Det var brandchef Gustav Ekstedt (1910-1931)
som definitivt gick in för att motorisera brandförsvaret.

Den första brandautomobilen gjorde sitt intåg i Göteborg år 1914.
En Scania-Vabis på 3 ton med en 60 hästars motor samt avbröstbar stega.

*Denna text är hämtad ur Bertil Söderbergs bok
”Från tornväktartid till modern räddningstjänst”*

Något av det första som Ekstedt gjorde som chef var att ta upp frågan om brandkårens automobilisering redan 1910. Ett stort och noggrant planeringsarbete genomfördes innan den första bilen sattes i utryckningstjänst 1914. Man kan nog lätt föreställa sig att detta arbete var 1910-talets stora fråga trots första världskrigets utbrott och därmed krigsorganisation för brandkåren.

Den 27 maj 1914, bara några veckor innan första världskriget bröt ut, körde en skinande röd automobil sin jungfrutur på Göteborgs gator. Det var ingen vanlig bil utan stadens första brandbil, som givetvis väckte stor uppmärksamhet.

Göteborgs-Tidningen skildrade händelsen under rubriken:

Göteborgs brandbil äntligen här

”Vagnen har provkörts och befunnits hålla måttet i alla avseenden. Den fick ju ett ordentligt elddop då den ännu omonterad kördes från Scania Vabis verkstäder i Malmö och hit landsvägen mitt i vintras då väglaget är som allra uslast. Den stod ut med detta prov med glans och visade sig sedan under en del provturer här kunna klättra som en stenget i våra branta backar, ehuru den då belastades med sju ton. Som den är nu, t.o.m. sedan den försetts med utrustning och besättning, kommer den icke upp i mer än mellan fyra och fem ton. Vad hastigheten beträffar visade det sig vid den förstnämnda provningen här, att man körde från huvudbrandstationen till kullagerfabriken på nio minuter.

Efter monteringen och före leveransen har den provkörts i Stockholm i närvaro av brandchefen.

Vagnen skall enligt leveranskontraktet kunna göra 4,5 mil i timmen, men löjtnant Ekstedt försäkrade att man varit uppe i 6 mil. Det gick undan, så att en del herrar, som inbjudits att vara med om provet, bevekande anhöllo att få stiga av.

Den smäckra brandstege som monterats på vagnen, kan med ett par enkla handgrepp bröstras av och sedan med lätthet firas in i gårdar eller vilka prång där den kan behövas. Den reses med handkraft, men tack vare goda utväxlingar går detta med stor hastighet. Den är visst, utdragen i hela sin längd, 25 meter.

Bilen har nu placerats å huvudbrandstationen, där den utrustas och där brandmanskaper kommer att flitigt övas i den speciella gymnastik som fordras för att den skall komma till sin fulla nytta...

Hela vagnen, sådan den igår levererades här vid järnvägsstationen, kostar 20.000 kr. Brandkåren har nu ytterligare anslag på 23,000 kr till den nästa. Den är emellertid ännu icke beställd.”



Brandchef Gustav Ekstedt

Den avbröstbara stegen hade, genom en uppfinning av brandkårens verkmästare, byggts om så den kunde manövreras på gårdar som inte var större än 16 m². Man hade nu fått möjlighet att snabbt kunna få upp en stege inne på gårdar för livräddande insatser.

Måndagen den 15 juni 1914 var en stor dag för Göteborgs brandkår då den första brandautomobilen togs i utryckningstjänst. Bilen skulle endast medfölja vid stor utryckning och då köras först i släckningståget, följt av personvagn och materielvagn. Besättningen utgjordes, förutom chauffören, av brandchefen, 1 underbefäl, 1 förman, ordonnansen, vattenledningsman samt 6 man.

Vid larmsignal skulle bilen omedelbart sättas igång av befälhavaren för stationsvakten. För att förvissa sig om att bilen fungerade infördes dagliga igångsättningsprov, under kontroll av daghavande stationsbefälet varje dag kl. 9 fm, 2 em. och 9 em. Nu väntade personalen med spänning på det första larmet med bilen. Det var till Dicksonska Stiftelsen på Södra Allégatan.

Det visade sig nu, som väntat, att hästarna inte kunde matcha brandbilen.

En bra referens fick man vid larmet på eftermiddagen den 17 juli kl. 18.43 från brandskåpet på Ånäsvägen 13. Bilens körtid var 6,5 minuter och personvagnens 11,5 minuter. Bilen var således nästan dubbelt så snabbt på plats som det hästdragna fordonet.

Med resultatet av bilens förträfflighet beslöt stadsfullmäktige påföljande år att samtliga hästdragna brandfordon skulle bytas ut mot 15 brandautomobiler, vilket skulle vara genomfört 1918, men först i augusti 1919 blev kåren helt automobiliserad.

Nu kom leveranserna av bilar i snabb takt. Stadshuset fick sin bil den 25 juli 1915 och på sommaren 1919 hade samtliga stationer bilar.



Den helt motoriserade vagnparken utanför Huvudstationen 1920

Ur Kaare Brandsjös bok, *"I brandmannaminne"*

Under Kaare Brandsjös tid som pojk vid Göteborgs brandkår i början av 1930-talet fanns ännu brandmän kvar som varit med om uttryckningar med hästdragna ångsprutor. En av de äldsta var gamla veteranen Axel Skoog. Han hade redan då varit pensionerad brandman sen många år men fått fortsätta vid brandkåren som förrådsförvaltare.

Axel Skoog berättade följande;

Den första brandbilen inköptes 1914 från Scania-Vabis. Jag blev utsedd till den förste brandbilsföraren. Dessförinnan sändes jag till Scantias fabrik för sex månaders utbildning. När bilen kommit till Göteborg skulle den provköras.

Det bestämdes att ett par av stadens så kallade fäder skulle delta i provturen, bland andra den kände Herman Lindholm tillsammans med brandchef Ekstedt. Jag hade tidigare med den hästdragna ångsprutan kört sträckan från Huvudstationen till Gamlestadens fabriker på jämnt 20 minuter. Jag föreslog därför att vi skulle köra samma sträcka med den nya brandbilen, för att få en jämförelse. Detta gjorde vi och tiden blev 6 minuter! Men då gick det verkligen undan, trots att det inte fanns någon asfaltsbeläggning på den tiden och att bilen hade massiva gummiringar.

Det blev ganska hårda stötar mot ojämnheterna. Men å andra sidan var det inte så mycken annan trafik och de patrullerande poliserna med sina pickelhjälmars höll undan hästskjutsarna och folk i gatukorsningarna.

När vi kom fram sa Herman Lindholm att han varit rädd hela tiden och de två pamparna från stadsfullmäktige vågade inte åka med tillbaka till Huvudstationen. Men brandchefen tyckte jag kört bra!



Huvudstationen på 1920-talet

Brandmateriel och inventarier

Till utryckning och i reserv å stationerna varande brandredskap är upptagen i nedanstående tabell.

	Automobilredskapsvagn, mindre	Automobilredskapsvagn, större	Automobilredskapsvagn, med stège	Automobilredskapsvagn, med pump	Automobilredskapsvagn, med pump och stège	Ordonnansbil	Automobilredskapsvagn, med avbröstbart pump- aggregat	Lastautomobil
Huvudstationen	1	2	2	2		1		1
Stationen i Stadshuset					1			
" i Majorna			1					
" i Olskroken					1			
" i Lundby					1		1	
Summa	1	2	3	2	3	1	1	1

Dessutom tillkomma flodångsprutan och motorsprutbåten "Penta" liggande vid Nya kajen, samt tvenne mindre handkraftsprutor, placerade uti vardera sprutboden i Arendal och Syrhåla.



Scania-Vabis 1916 - mindre automobilredskapsvagn